

НАУКОВІ ЗАСАДИ ВІДНОВЛЕННЯ ПАРКУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА У М. ЛЬВОВІ

Р. Б. ДУДИН, кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри ландшафтної архітектури, садово-паркового господарства та урбоекології

Національний лісотехнічний університет України

<https://orcid.org/0000-0003-4539-7489>

E-mail: drb2008@ukr.net

М. М. ФІТАК, асистент кафедри ландшафтної архітектури, садово-паркового господарства та урбоекології

Національний лісотехнічний університет України

E-mail: fitak_01@ukr.net

І. І. ФАЛКО, магістр садово-паркового господарства

Національний лісотехнічний університет України

E-mail: irafalko17@ukr.net

<https://doi.org/10.31548/dopovidi2020.02.020>

***Анотація.** Старовинні парки, розташовані у населених пунктах нашої держави, складають значну частку культурно-історичної, екологічної та соціально-економічної цінності природних ресурсів. Саме тому питання їх збереження, охорони та відновлення є сьогодні надзвичайно актуальним.*

Об'єкт дослідження – найстаріший міський парк в Україні. Проведені впродовж тривалого часу дослідження із використанням загальноприйнятих методик дали змогу вивчити етапи становлення парку, його таксономічну, вікову та просторову структуру, оцінити якісний стан насаджень. Виявлено, що у парку зростає 76 таксонів дерев і кущів, серед яких суттєво переважають листяні рослини. Найбільше деревних рослин у віці 20-60 років, однак виявлені екземпляри, які зростають у парку з моменту його закладання (понад 300 років). Відзначається відсутність у парку диференційованої вертикальної структури та паркових узлісь, а також незадовільний стан квітників та газонів. Актуальною залишається проблема надмірного рекреаційного навантаження, яке проявляється в ущільненні ґрунту та погіршенні якісного стану деревних рослин.

Викладено основні концептуальні положення з відновлення парку, які передбачають збереження старовікових дерев як пам'яток природи та історії, впровадження заходів із реконструкції, реставрації та консервації, що дозволить покращити загальний стан насаджень парку та збільшити його естетичну привабливість.

***Ключові слова:** парк, насадження, дендрофлора, таксон, елементи благоустрою, консервація, реставрація, реконструкція*

Дудин Р. Б., Фітак М. М., Фалко І. І.

Актуальність. Парк імені Івана Франка у м. Львові по праву вважається найстарішим парком на теренах України, адже був закладений ще у XVI ст. Незважаючи на невелику площу (10,514 га), даний об'єкт користується значним попитом у львів'ян та гостей міста. Оскільки парк знаходиться у центральній частині міста та входить у межі територій, занесених до Списку світової спадщини ЮНЕСКО, він потребує проведення регулярних досліджень та реконструктивних втручань для підтримання його території у належному стані.

Дослідження здійснювали впродовж 2006-2018 рр. Наукова робота безпосередньо пов'язана з тематикою науково-дослідних робіт Національного лісотехнічного університету України та власними дослідженнями.

Аналіз останніх досліджень та публікацій: впродовж багатьох десятиліть XX-XXI ст. до парку ім. І.Франка зверталася увага багатьох науковців та любителів природи, які залишали помітний слід у сфері наукових досліджень у вигляді публікацій.

Окремі аспекти зростання рослин у насадженнях парку висвітлено в роботах Р.Б.Дудина (2000, 2002, 2004, 2006, 2008, 2016, 2019) та В.П.Кучерявого (2013). Історія створення та формування парку описана у працях В.П.Кучерявого (2008),

Т.М.Максим'юк (2002), F.Jaworski (1910) та M. Orłowicz (1925).

Мета дослідження: вивчення історичних етапів створення та розвитку парку, оцінка сучасного стану його насаджень та територій загалом, розробка наукових напрямів і пропозицій із реконструкції та відновлення насаджень за рахунок заходів з озеленення та благоустрою.

Методи досліджень: загальнонаукові (аналізу, логічних побудов і висновків); картографічні (побудова опорного плану та нанесення на нього існуючої деревної рослинності); флористичні (вивчення видового складу насаджень); математичні (обробка зібраних матеріалів та їх аналіз). Кількісний та якісний склад дендрофлори визначали методом подеревної інвентаризації (Дудин, 2016). Загальні відомості про об'єкт дослідження взяті з літературних джерел.

Результати досліджень та їх обговорення. Об'єктом дослідження є парк ім. І. Франка – найстаріший публічний міський парк України. За багатовікову історію кілька разів змінювалася назва парку: до 1779 р. – Єзуїтський сад, 1779-1919 рр. – Поезуїтський сад, 1919-1945 – парк Т. Костюшка, в народній мові просто міський сад, парк Костюшки. Розташований на північно-східному схилі узгір'я, що підноситься над Львівською улоговиною (Кучерявий, 2008).

Дудин Р. Б., Фітак М. М., Фалко І. І.

Парк знаходиться у Галицькому районі м. Львова, обмежений вулицями С. Крушельницької, Університетською, Листопадового Чину та Я. Матейка.

У ході інвентаризаційних робіт на території парку було обліковано 1420 дерев та 1015 чагарників. Таксономічний перелік рослин наведено у табл. 1.

1. Перелік деревно-чагарникових рослин парку ім. І.Франка

№ п/п	Назва виду		К-ть шт.
	українська	латинська	
1	2	3	4
1	Алича	<i>Prunus divaricata</i> Ledeb.	8
2	Багряник японський	<i>Cercidiphyllum japonicum</i> Sieb.	1
3	Бархат амурський	<i>Phellodendron amurense</i> Rupr.	19
4	Береза бородавчаста	<i>Betula verrucosa</i> Ehrh.	12
5	Бузина чорна	<i>Sambucus nigra</i> L.	16
6	Бук лісовий	<i>Fagus sylvatica</i> L.	11
7	Бундук канадський	<i>Gymnocladus dioica</i> (L.) C.Koch	2
8	Верба біла	<i>Salix alba</i> L.	2
9	Верба біла ф. плакуча	<i>Salix alba</i> 'Pendula'	1
10	Вишня звичайна	<i>Cerasus vulgaris</i> Mill.	2
11	Вільха чорна	<i>Alnus glutinosa</i> (L.) Gaertn.	2
12	В'яз гладкий	<i>Ulmus laevis</i> Pall.	3
13	В'яз дрібнолистий	<i>Ulmus pumila</i> L.	2
14	В'яз шорсткий	<i>Ulmus scabra</i> L.	27
15	Гіркокаштан звичайний	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	143
16	Гледичія звичайна, колюча	<i>Gleditsia triacanthos</i> L.	4
17	Глід одноматочковий	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq.	11
18	Горіх чорний	<i>Juglans nigra</i> L.	3
19	Горобина звичайна	<i>Sorbus aucuparia</i> L.	2
20	Горобина звичайна ф. плакуча	<i>Sorbus aucuparia</i> 'Pendula'	1
21	Горобина проміжна	<i>Sorbus intermedia</i> (Ehrh.) Pers.	1
22	Граб звичайний	<i>Carpinus betulus</i> L.	66
23	Груша звичайна	<i>Pyrus communis</i> L.	3
24	Дуб звичайний	<i>Quercus robur</i> L.	28
25	Дуб червоний	<i>Quercus rubra</i> L.	2
26	Клен гостролистий	<i>Acer platanoides</i> L.	419
27	Клен-явір	<i>Acer pseudoplatanus</i> L.	70
28	Клен ясенелистий	<i>Acer negundo</i> L.	1
29	Липа дрібнолиста	<i>Tilia cordata</i> Mill.	89
30	Липа крупнолиста	<i>Tilia platyphyllos</i> Scop.	23
31	Магнолія кобус	<i>Magnolia kobus</i> DC	2
32	Модрина європейська	<i>Larix decidua</i> Mill.	15
33	Платан східний	<i>Platanus orientalis</i> L.	1
34	Птелея трилиста	<i>Ptelea trifoliata</i> L.	1
35	Робінія звичайна	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	59
36	Слива Піссарда	<i>Prunus divaricata</i> 'Atropurpurea'	3
37	Сосна чорна	<i>Pinus nigra</i> Arn.	2
38	Софора японська	<i>Sophora japonica</i> L.	8

Продовження табл. 1

1	2	3	4
39	Тополя біла	<i>Populus alba</i> L.	4
40	Тополя китайська ф. пірамідальна	<i>Populus simonii</i> 'Fastigiata'	2
41	Тополя чорна	<i>Populus nigra</i> L.	16
42	Туя західна	<i>Thuja occidentalis</i> L.	21
43	Черемха звичайна	<i>Padus avium</i> Mill.	1
44	Черемха пізня	<i>Padus serotina</i> (Ehrh.) Agargh.	1
45	Черешня звичайна	<i>Cerasus avium</i> L.	2
46	Шовковиця біла	<i>Morus alba</i> L.	8
47	Яблуня звичайна	<i>Malus sylvestris</i> (L.) Mill.	7
48	Ялина європейська	<i>Picea abies</i> L.	22
49	Ялина колюча ф. сиза	<i>Picea pungens</i> 'Glauca'	6
50	Ясен звичайний	<i>Fraxinus excelsior</i> L.	264
51	Ясен зелений	<i>Fraxinus lanceolata</i> Borkh.	6
	Всього дерев		1420
52	Агрис відхилений	<i>Grossularia reclinata</i> Mill.	5
53	Аморфа чагарникова	<i>Amorpha fruticosa</i> L.	5
54	Барбарис звичайний	<i>Berberis vulgaris</i> L.	21
55	Бирючина звичайна	<i>Ligustrum vulgare</i> L.	12
56	Бруслина європейська	<i>Euonymus europaea</i> L.	3
57	Бузок звичайний	<i>Syringa vulgaris</i> L.	16
58	Бузок угорський	<i>Syringe josikaea</i> Jacq.	2
59	Бузина чорна	<i>Sambucus nigra</i> L.	30
60	Гортензія волотиста	<i>Hydrangea paniculata</i> Sieb.	2
61	Дейція шорстка	<i>Deutzia scabra</i> Thunb.	39
62	Дерен білий	<i>Cornus alba</i> L.	6
63	Крушина ламка	<i>Frangula alnus</i> Mill.	2
64	Пухироплідник калинолистий	<i>Physocarpus opulifolius</i> (L.) Maxim.	2
65	Садовий жасмин звичайний	<i>Philadelphus coronarius</i> L.	424
66	Свидина криваво-червона	<i>Swida sanguinea</i> (L.) Opiz.	17
67	Слива колюча	<i>Prunus spinosa</i> L.	3
68	Сніжноягідник білий	<i>Symphoricarpus albus</i> L.	363
69	Спірея звіробоелиста	<i>Spiraea hypericifolia</i> L.	11
70	Спірея середня	<i>Spiraea media</i> Schmidt.	13
71	Тис ягідний	<i>Taxus baccata</i> L.	1
72	Троянда гібридна	<i>Rosa hybrida</i> L.	24
73	Форзиція європейська	<i>Forsythia europaea</i> Deg. et Bald.	9
74	Хеномелес японський	<i>Chaenomeles japonica</i> (Thunb.) Lindl.	2
75	Шипшина собача	<i>Rosa canina</i> L.	2
76	Ялівець звичайний	<i>Juniperus communis</i> L.	1
	Всього кущів		1015

Загальна кількість таксонів деревної рослинності парку складає 76. З них 6 видів – хвойні рослини і 70 – листяні; дерева у парку становлять

58,3 %, чагарники – 42,7 %. Найбільш кількісно представлені клен гостролистий, гіркокаштан звичайний, липа дрібнолиста, ясен звичайний,

Дудин Р. Б., Фітак М. М., Фалко І. І.

клен-явір, ялина європейська, граб звичайний, в'яз шорсткий.

У значній кількості в підлісковому ярусі паркового деревостану представлені садовий жасмин звичайний та сніжногідник білий, які в окремих місцях утворюють цілі зарості; часто трапляються окремі екземпляри дейції шорсткої. Із найбільш поширених чагарникових видів варто відмітити також бузину чорну, яка добре розмножується порослю і також здатна захоплювати значні ділянки парку.

Аналіз вікової структури свідчить про максимальне поширення у насадженнях парку ім. І. Франка дерев у віці 21-40 та 41-60 років – відповідно 407 та 349 шт., тобто ці посадки проводилися починаючи від повоєнних років, а також у період реконструкції, що відбулася у 1980-х роках. 205 дерев у групі віку 61-80 років, 170 – до 20 років. Однак серед деревної рослинності 102 дерева у віці 81-100 та 19 – у віці 101-120 років; можливо ці рослини були висаджені у період після бурелому 1890 р. Найменше, всього 34 екземпляри, дерев у віці, який перевищує 120 років, а також вище 200 років, що свідчить про незначну кількість рослин, які зростають тут з моменту розквіту парку. У ході інвентаризації були віднайдені дуби, про які згадував ще Л. І. Рубцов (Дудин, 2006; Кучерявий, 2013). У своїй праці він наводив вік окремих дерев, що

становив 200-250 років. Таким чином, на сьогоднішній день ми маємо окремі екземпляри, що налічують по 300 років (№№ 186, 316, 881) та по 250 років (№№ 184, 300, 305, 856, 984). Всі ці дерева у сучасних умовах експлуатації потребують максимальної уваги та догляду, оскільки їх тривалий час зростання у парку ім. І. Франка ставить їх в розряд не лише пам'яток природи, але й пам'яток історії та культури.

Поряд із таксономічною та віковою структурою насаджень парку, важливою є його просторова структура, яка на сьогоднішній день практично не виражена. Деревостан сформований у вигляді одного ярусу, підлісок (за винятком окремих плям кущів) та підріст практично відсутній. На відміну від інших парків м. Львова, у парку ім. І. Франка зовсім не сформовані узлісся – екотони рослинного континууму, які мали б відділяти деревні масиви від відкритих просторів (Кучерявий & Дудин, 2013). Наявні угруповання на периферії парку та на межі із галявинами умовно можна назвати узліссями простими (елементарними), однак у них практично не виявлено жодних ознак, притаманних цьому елементу паркового насадження.

Значною проблемою для парку є його невелика площа та велика насиченість відвідувачів. Розташовані поряд із парком Львівський національний університет ім. І.

Дудин Р. Б., Фітак М. М., Фалко І. І.

Франка, управління Львівської залізниці, готель «Дністер» та велика кількість житлових будинків зумовлюють присутність значної кількості студентів, мешканців будинків та гостей міста на території парку. Частина з них використовує доріжки парку для транзитного руху, інші ж затримуються тут на тривалий час. Парк, фактично, затиснутий забудовою, що негативно позначається на стані його екосистеми.

Нами були проведені пошукові роботи щодо ущільнення ґрунтів, особливо у місцях найбільшого скупчення рекреантів. Як відомо,

надлишкове ущільнення призводить до порушення водно-повітряного режиму ґрунтів, а отже, і до погіршення санітарного стану насаджень, всихання дерев і загальну втрату декоративності (Кучерявий, 2013).

Досліджувався опір на стиснення, який характеризує ступінь ущільнення ґрунту. Було здійснено 160 замірів рівномірно по всіх ділянках парку, отримані дані після математичної обробки розподілені за категоріями ущільнення згідно із методикою Ковтунова (1968). Результати наведено в табл. 2.

2. Ущільнення ґрунту у парку ім. І.Франка

Категорія ущільнення (к-ть замірів)	Середнє значення, кг/см ²	Стандартне відхилення (δ), кг/см ²	Коефіцієнт варіації (V), %	Точність дослідження, %
Ґрунт пухкий (5)	5,00	0,91	6,51	1,78
Ґрунт слабощільний (22)	17,16	0,98	5,71	1,22
Ґрунт середньощільний (70)	25,06	2,17	8,67	1,04
Ґрунт сильнощільний (53)	34,71	2,09	6,02	0,83
Ґрунт надзвичайно щільний (10)	55,50	7,10	12,79	3,85

Категорії ущільнення ґрунтів тісно пов'язані із станом надґрунтового покриву: проективне покриття трав'яних видів зменшується прямо пропорційно до збільшення показника щільності.

Основне призначення парку – збереження цінних рослинних колекцій, окремі екземпляри яких висаджені понад 300 років тому, пропагування охорони природи та покращення рекреаційної діяльності у центральній частині м. Львова.

На парк ім. І. Франка покладаються такі основні завдання:

- охорона старовікових дерев (переважно дуба звичайного) як об'єктів культурно-історичної цінності;

- створення належних умов для організованого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності з дотриманням певного режиму охорони;

- реалізація комплексу заходів, які забезпечують довговічність

Дудин Р. Б., Фітак М. М., Фалко І. І.

паркових насаджень в умовах розвиненого промислового міста та значних рекреаційних навантажень;

- створення сприятливих умов відпочинку населення у природному довкіллі.

У зв'язку із незадовільним санітарним станом багатьох дерев парку, виникла об'єктивна необхідність розроблення заходів з реконструкції, реставрації та консервації паркових насаджень, а також доріжково-стежкової мережі, малих архітектурних форм.

Збереження старовікових дерев та покращення умов їх життєдіяльності. Заходи, які спрямовані на збереження старовікових пам'ятних дерев, полягають в наступному: огорожування найбільш цінних екземплярів декоративними огорожами, а також встановлення табличок, на яких необхідно вказати назву дерева, його вік та особливу цінність; очищення території довкола пам'ятних дерев від порослі, самосіву малоцінних дерев та високої трав'яної рослинності, що дозволить відкрити це місце для огляду та підвищить естетичну цінність окремих ділянок парку; встановлення оптимальних умов життєдіяльності деревних рослин, до яких відносять розпушування пристовбурових ділянок, встановлення оптимальної структури ґрунту, внесення мінеральних добрив та стимуляторів росту, інтенсивний полив,

обрізування омели тощо; обрізування дерев – спрямоване на очищення крони від сухих і ушкоджених гілок та омолодження.

Заходи з відновлення паркових насаджень. У зв'язку із незадовільним санітарним станом багатьох дерев парку, виникла об'єктивна необхідність розроблення заходів з реконструкції, реставрації та консервації паркових насаджень, а також доріжково-стежкової мережі, малих архітектурних форм. Основні концептуальні положення відновлення парку полягають у наступному.

1. Враховуючи незадовільний санітарний стан паркових насаджень, який призвів до зниження їх естетичної цінності, а також недостатню кількість елементів благоустрою, необхідно, на основі композиційного аналізу та інвентаризації насаджень, провести їхню *реконструкцію* шляхом виконання:

- санітарної рубки з видаленням сухостійних та хворих дерев;
- ландшафтної рубки з усуненням випадкових дерев і формуванням контрастних просторів – закритих і напіввідкритих, а в окремих випадках – відкритих;
- реконструктивні рубки шляхом рубання малоцінних дерев на окремих ділянках паркових масивів та заміни їх довговічними і високодекоративними;
- формування узлісь;

Дудин Р. Б., Фітак М. М., Фалко І. І.

- формування підліску та трав'яного піднаметового покриву;

- формування газонів у партерній частині;

- створення квітників на ділянках, де вони раніше були і з різних причин зникли.

2. Враховуючи високу естетичну цінність окремих композиційних елементів (зокрема центральної алеї, грабової стінки) провести їхню *реставрацію* шляхом:

- заміни та посадки нових рослин на центральній алеї парку;

- посадки на місці загиблих дерев-солітерів рослин цього ж виду (форм);

- поновлення всохлих дерев та чагарників чужоземного походження;

3. З метою продовження життєдіяльності деревних рослин та функціонування об'єктів неживої природи провести їхню *консервацію* шляхом:

- лікування дерев-довгожителів в алеях, масивах та групах;

- відновлення покриття доріжок (бруківки, м'якого покриття тощо) з метою продовження тривалості їх використання;

- капітального ремонту архітектурних споруд та малих архітектурних форм для продовження терміну їх експлуатації.

Ці заходи дадуть змогу суттєво продовжити тривалість життя дерев, усунути джерела зараження патогенними мікроорганізмами та

ентомошкідниками, створити сприятливі умови для відпочинку мешканців та гостей міста.

Висновки і перспективи. Парк імені Івана Франка – надзвичайно цінний садово-парковий об'єкт в структурі зеленої зони м. Львова. Його тривала історія, дендрологічне багатство та розташування в межах міста визначає актуальність і необхідність проведених досліджень та розроблених рекомендацій.

Протягом тривалого часу (2006-2018 рр.) у парку проводилися дослідження таксономічного складу та санітарного стану насаджень. Встановлено, що нині дендрофлору парку представляють 76 таксонів дерев і кущів. Переважають рослини у віці 20-60 років, які є основою деревостану. Найбільш цінними екземплярами слід вважати 300-літні дуби, які збереглися ще з моменту створення парку. Актуальною проблемою є відсутність чітко вираженої вертикальної структури деревостану та паркових узлісь, що знижує композиційну привабливість окремих ділянок. Відзначено також проблеми, пов'язані із надмірним рекреаційним навантаженням, яке було зафіксовано на основі вимірювання щільності ґрунтів.

Зважаючи на означені проблеми, було розроблено наукові засади збереження та відновлення насаджень парку ім. І.Франка, які зводяться до впровадження заходів із консервації окремих цінних дерев, реставрації

Дудин Р. Б., Фітак М. М., Фалко І. І.

фрагментів паркового ландшафту та реконструкції насаджень загалом. Це дозволить усунути негативний вплив окремих чинників, посилити

Список використаних джерел

1. Дудин Р. Б. (2000). Фітоценотична структура парку ім. І. Франка. Науковий вісник: Збірник науково-технічних праць. 9.8, 50-53. Львів: УкрДЛТУ.

2. Дудин Р. Б. (2002). Видове представництво деревно-чагарникової рослинності старовинних парків м. Львова. Науковий вісник: Збірник науково-технічних праць. 12.8, 79-82. Львів: УкрДЛТУ.

3. Дудин Р. Б. (2004). Проблеми охорони пам'яток садово-паркового мистецтва державного і місцевого значення. Науковий вісник: Заповідна справа в Галичині, на Поділлі та Волині. 14.8, 342-345. Львів: УкрДЛТУ.

4. Дудин Р. Б. (2006). Дерева-довгожителі – величні символи природи. Науковий вісник НЛТУУ: Символ дерева у світовій культурі та художній творчості. 16.4, 62-65. Львів: НЛТУУ.

5. Дудин Р. Б. (2008). Консерваторська діяльність в історичних парках. Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України: Ландшафтна архітектура в контексті сталого розвитку. 18.12, 180-183. Львів: НЛТУ України.

6. Дудин Р. Б. (2016). Консервація, реставрація та реконструкція садово-паркових об'єктів : навч. посібник. – Львів : Видавництво «Компанія «Манускрипт».

7. Дудин Р. Б. (2019). Старовинні парки Львівщини : монографія. Львів : видавництво «Новий Світ - 2000».

8. Кучерявий В. П. (2008). Сади і парки Львова. Львів: Світ.

9. Кучерявий В. П. & Дудин Р. Б. (2013). Структура і динаміка паркових фітоценозів Заходу України : моногр. Львів : Компанія «Манускрипт».

10. Максим'юк Т. М. & Бевз М. В. (2002). Проблеми реставрації пам'яток садово-паркової архітектури (на прикладі першого міського саду XVI-XIX ст. – парку

життєвість паркових насаджень та покращити умови відпочинку в найстарішому парку України.

ім. І.Франка у Львові). Будуємо інакше. № 4, 44-46.

11. Jaworski F. (1910). Lwow stary i wczoraiszy (szkice i opowiadania). Lwow, Nakladem "Kurjera Lwowskiego".

12. Orłowicz M. (1925). Ilustrowany przewodnik po Lwowe. Książnica – Atlas, Lwow – Warszawa.

References

1. Dudyn R. B. (2000). Fitotsenotychna struktura parku im. I. Franka. Naukovyy visnyk: Zbirnyk naukovo-tekhnichnykh prats'. 9.8, 50-53. L'viv: UkrDLTU.

2. Dudyn R. B. (2002). Vydove predstavnytstvo derevno-chaharnykovoyi roslynnosti starovynnykh parkiv m. L'vova. Naukovyy visnyk: Zbirnyk naukovo-tekhnichnykh prats'. 12.8, 79-82. L'viv: UkrDLTU.

3. Dudyn R. B. (2004). Problemy okhorony pam'yatok sadovo-parkovoho mystetstva derzhavnoho i mistsevoho znachennya. Naukovyy visnyk: Zapovidna sprava v Halychyni, na Podilli ta Volyni. 14.8, 342-345. L'viv: UkrDLTU.

4. Dudyn R. B. (2006). Dereva-dovhozhyteli – velychni symvoly pryrody. Naukovyy visnyk NLTUU: Symvol dereva u svitoviy kul'turi ta khudozhniy tvorchosti. 16.4, 62-65. L'viv: NLTUU.

5. Dudyn R. B. (2008). Konservators'ka diyal'nist' v istorychnykh parkakh. Naukovyy visnyk Natsional'noho lisotekhnichnoho universytetu Ukrayiny: Landshaftna arkhitektura v konteksti staloho rozvytku. 18.12, 180-183. L'viv: NLTU Ukrayiny.

6. Dudyn R. B. (2016). Konservatsiya, restavratsiya ta rekonstruktsiya sadovo-parkovykh ob'yektiv : navch. posibnyk. – L'viv : Vydavnytstvo «Kompaniya «Manuskrypt».

7. Dudyn R. B. (2019). Starovynni parky L'vivshchyny : monohrafiya. L'viv : vydavnytstvo «Novyy Svit - 2000».

8. Kucheryavyy V. P. (2008). Sady i parky L'vova. L'viv: Svit.

9. Kucheryavyy V. P. & Dudyn R. B. (2013). Struktura i dynamika parkovykh

Дудин Р. Б., Фітак М. М., Фалко І. І.

fitotsenoziv Zakhodu Ukrainy : monohr. L'viv : Kompaniya «Manuskrypt».

10. Maksym"yuk T. M. & Bevz M. V. (2002). Problemy restavratsiyi pam"yatok sadovo-parkovoyi arkhitektury (na prykladi pershoho mis'koho sadu XVI-XIX st. – parku im. I.Franka u L'vovi). Buduyemo inakshe. № 4, 44-46.

11. Jaworski F. (1910). Lwow stary i wczoraiszy (szkice i opowiadania). – Lwow, Nakladem “Kurjera Lwowskiego”.

12. Orłowicz M. (1925). Ilustrowany przewodnik po Lwowe. Książnica – Atlas, Lwow – Warszawa.

НАУЧНЫЕ ОСНОВЫ ВОЗОБНОВЛЕНИЯ ПАРКА ИМЕНИ ИВАНА ФРАНКО В Г. ЛЬВОВЕ Р. Б. Дудын, М. М. Фитак, И. И. Фалко

Аннотация. Старинные парки, расположенные в населенных пунктах нашего государства, составляют значительную часть культурно-исторической, экологической и социально-экономической ценности природных ресурсов. Именно поэтому вопрос их сохранения, охраны и восстановления является сегодня чрезвычайно актуальным.

Объект исследования - старейший городской парк в Украине. Проведенные в течение длительного времени исследования с использованием общепринятых методик позволили изучить этапы становления парка, его таксономическую, возрастную и пространственную структуру, оценить качественное состояние насаждений. Выявлено, что в парке растет 76 таксонов деревьев и кустов, среди которых существенно преобладают лиственные растения. Больше древесных растений в возрасте 20-60 лет, однако обнаружены экземпляры, которые растут в парке с момента его закладки (более 300 лет). Отмечается отсутствие в парке дифференцированной вертикальной структуры и парковых опушек, а также неудовлетворительное состояние цветников и газонов. Актуальной остается проблема чрезмерной рекреационной нагрузки, которая проявляется в уплотнении почвы и ухудшении качественного состояния древесных растений.

Изложены основные концептуальные положения по восстановлению парка, которые предусматривают сохранение старовозрастных деревьев как памятников природы и истории, внедрение мероприятий по реконструкции, реставрации и консервации, что позволит улучшить общее состояние насаждений парка и увеличить его эстетическую привлекательность.

Ключевые слова: парк, насаждения, дендрофлора, таксон, элементы благоустройства, консервация, реставрация, реконструкция

SCIENTIFIC PRINCIPLES FOR THE RENEWAL OF THE IVAN FRANKO PARK IN LVIV CITY R. B. Dudyn, M. M. Fitak, I. I. Falko

Abstract. Ancient parks, located in the settlements of our state, make up a significant part of the cultural, historical, ecological and socio-economic value of

Дудин Р. Б., Фітак М. М., Фалко І. І.

natural resources. That is why the issue of their preservation, protection and restoration is extremely important today.

The object of study is the oldest city park in Ukraine. Long-term studies using conventional techniques have made it possible to study the stages of formation of the park, its taxonomic, age and spatial structure, to assess the quality of plantations. It has been found that 76 species of trees and shrubs are growing in the park, with deciduous plants predominantly. Most woody plants are aged 20-60 years, but specimens have been found that have been growing in the park since its establishment (over 300 years). There is a lack of differentiated vertical structure and park edges in the park, as well as the poor condition of flower beds and lawns. The problem of excessive recreational load, which is manifested in soil compaction and deterioration of the qualitative state of woody plants, remains urgent.

The basic conceptual provisions for the restoration of the park, which presuppose the preservation of ancient trees as monuments of nature and history, the introduction of reconstruction, restoration and conservation measures, which will improve the general condition of the plantations of the park and increase its aesthetic appeal.

Keywords: *park, plantations, dendroflora, taxon, landscaping elements, conservation, restoration, reconstruction*